

Učení o generačním prokletí

Nárys nauky

Učení o rodovém prokletí vychází především z textů v Ex 20,5–6. 34,6–7; Nu 14,18 a Dt 5,9–10. Všechny mají společný jmenovatel ve slovech, „*stíhám vinu otců na synech*“. Jinými slovy hříchy rodičů přecházejí na jejich potomky, a ti jsou proto pod kletbou, která musí být zlomena a rozvázána.

Začtěme se do následujícího exemplárního příběhu: „Vzpomínám na jednu ženu, která se s námi chtěla modlit za relativně běžný problém: byla netrpělivá a snadno se rozhněvala – běžná lidská vlastnost. Chodila pravidelně do kostela, dokonce vyučovala v nedělní škole. Jakmile se však začala modlit, její tvář se změnila v zuřivou masku. A co hůř, tato žena začala mluvit změněným hlasem a vykřikovat na nás urážky. Naštěstí měl někdo ze skupiny dar rozlišování a řekl: ‚To všechno začalo při černé mši sloužené v Anglii před stovkami let. Tehdy byla její rodina zasvěcena satanovi.‘ Jakmile to vyslovil, duch rozhořčeně reagoval: ‚Kdo ti to řekl?‘“ Autor poté cituje text z Ex 20,5–6 a tvrdí, že „pokud někdo z našich předků udělal něco podobného, třeba zasvětil naši rodinu satanovi, zkázonosné následky pokračují dokonce i dál než do čtvrtého pokolení, dokud není kletba zlomena.“ Autor jde dál a tvrdí, že existují tři hlavní příčiny generačního prokletí:

- Rodina měla co do činění s okultismem, zvláště pokud jsou v rodokmenu čarodějnice nebo čarodějové.
- Rodina byla prokleta někým jiným.
- Někdo z rodiny se závažným způsobem podílel na nějakém hříšném jednání. V prvním přikázání Ex 20 je zvláště zmíněna modloslužba.

Údajně mají generační kletby dva účinky. Jednak mohou zablokovat působení Božího požehnání, jednak se na rodinu hrnou četné katastrofy. (Srov. MacNutt F., Služba osvobozování od zlých duchů, s. 117–118)

Jiný autor, John Shuey, v článku „Potenciální brány démonické invaze“ píše: „Jak démoni vstoupí do rodiny? Třemi základními způsoby. Zaprvé je to skrze hříchy, jako tomu bylo v případě Davida. David nebo některý z jeho předků spáchal sexuální hřích, který otevřel přístup do této rodiny. Zadruhé jsou to prokletí vyřknutá předky. Stejně jako prokletí a nebiblická víra ovlivňuje jednotlivce, může ovlivnit i celé rodiny. Nakonec jsou to přísahy a smlouvy. Možná někdo z našich předků vyslovil nějakou přísahu nebo uzavřel smlouvu, což mohlo otevřít přístup démonů do rodiny. To se děje, když se lidé zúčastní okulturních praktik nebo jsou součástí okulturní organizace jako třeba Svobodní zednáři. V našich slovech je moc.“

A nakonec text Dereka Prince, který v knize „Požehnání nebo prokletí, vyber si“, píše: „Jednou uvolněné prokletí má tendenci přecházet z generace na generaci, dokud nedojde k nějaké události, která zničí jeho následky. Žádej Ducha svatého, aby ti zjevil, zda ve vaší rodině není generační prokletí, které ovlivňuje vaši rodinu.“ (Prince D., Blessing or Curse: You can Choose, s. 62)

Z těchto pár ukázek vidíme, že autoři a jejich následovníci spojují naše současné hříchy, nemoci, ale i životní karamboly s minulostí naší rodiny. Třeba dodat, že ne vždy, ale často ano.

Učení o generačním prokletí v sobě nese jednu naprosto zásadní otázku: Jsme vinni a máme problémy jen kvůli svým vlastním hříchům nebo i kvůli selhání svých „otců“, tedy předků? Může satan sužovat křesťany, když si nevyřešili následky svého generačního prokletí? Souvisí naše problémy – např. v podobě opakovaného hříchu, životních karambolů, depresí a úzkostí, různých nemocí, úmrtí v rodině atd. – s nevyřešeným generačním prokletím? Máme studovat svoje rodokmeny s cílem generační prokletí zlomit?

Pokud ano, pak zastánci tohoto učení vedou k rozvázání pout, a to tím, že věci ze své minulosti nebo minulosti vaší rodiny pojmenujete a zlomíte. Zde je ukázka jedné modlitby: „Napište si podrobný seznam všech hříchů vašich rodinných příslušníků do čtvrté generace před vámi. Pokud rodinní příslušníci nadále hřeší i v současnosti, jejich hříchy by měly být vyznávány každý den... Je třeba vyznávat za celou rodinu. Poté, co jste vyznali všechny hříchy ze seznamu, zřekněte se jakýchkoliv nároků satana na váš život ve jménu Ježíše Krista... Pak uctívejte a chvalte Pána... Během dní, které budou následovat, vás Pán uvede do nové svobody.“ Tolik stručně k problematice generačního prokletí.

Biblický nález

Každý, kdo se věnuje pastorační, poradenství nebo terapii ví, že minulost má na naši současnost významný vliv, a to jak v dobrém, tak ve zlém. Jenže generační prokletí se týká duchovních svázaností, nikoli pouze vlivu okolností či lidí, kteří nás poznamenali. Navíc se týká i generací našich prapředků, tedy těch, kteří na nás přímý vliv neměli.

Pojďme společně hledat odpovědi v Písmu. Jedním ze zásadních důrazů Písma je individuální etika a z ní plynoucí osobní zodpovědnost. Jan Sokol píše, že „nad vrstvou zvykového mravu vzniká nová oblast osobní, individuální morálky, morálky svobodných, zodpovědných jedinců.“ Připomíná Desatero, které je oproti jiným právním textům psáno nikoli ve stylu „nebude se“, nýbrž „nebudeš“. Jiný text podporující tuto tezi je např. v Ex 23,2: „*Nepřidáš se k většině, páchá-li zlo.*“ (Sokol J., *Člověk a náboženství*, s. 127–128) Učení o generačním prokletí tento zásadní rozměr Písma, byť nepřímě, zpochybňuje, protože tvrdí, že za moje selhání je zodpovědný někdo jiný, konkrétně můj předek. V Dt 24,16 ale čteme: „*Nebudou usmrcováni otcové za syny a synové nebudou usmrcováni za otce, každý bude usmrcen pro vlastní hřích.*“ Jinými slovy: každý je zodpovědný za svoje vlastní hříchy. Ve stejném duchu píše Ezechiel (18,1–4): „*I stalo se ke mně slovo Hospodinovo: Co si myslíte, když říkáte o izraelské zemi toto přísloví: ‚Otcové jedli nezralé hrozny a synům trnou zuby?‘ Jakože jsem živ, je výrok Panovníka Hospodina, toto přísloví se už nebude mezi vámi v Izraeli říkat. Hle, mně patří všechny duše; jak duše otcova, tak duše synova jsou mé. Zemře ta duše, která hřeší.*“ Ezechiel píše, že syn se nemůže vylouvat na hříchy svého otce, a zároveň kritizuje praxi, která tak činila.

Podívejme se, jak reagoval na exil, tedy na jednu z největších pohrom v dějinách svého národa Nehemjáš. Modlil se (Neh 1,6–7): *„Kéž je tvé ucho ochotné slyšet a oči tvé pohotové vidět, abys vyslyšel modlitbu svého služebníka, kterou se před tebou modlím ustavičně dnem i nocí za syny Izraele, tvoje služebníky. Vyznávám hříchy synů izraelských, kterých jsme se proti tobě dopustili; hřešili jsme i já a dům mého otce. Počínali jsme si vůči tobě hanebně, nezachovávali jsme přikázání, řády a práva, které jsi vydal svému služebníku Mojžíšovi.“* Nehemjáš hovoří o selháních jak otců, tak i své generace. Prorok Daniel pak vyznává hříchy pouze své generace, a o otcích nemluví (Da 9,4): *„Ach, Panovníku, Bože veliký a hrozný, který dbáš na smlouvu a milosrdenství vůči těm, kteří tě milují a dodržují tvá přikázání! Zhřešili jsme a provinili se, jednali jsme svévolně, bouřili se a uchýlili od tvých přikázání a soudů.“* Opakovaně jsme konfrontováni s individuální vinou – přesně v duchu Desatera.

Pohroma v podobě násilného exilu byla nepochybně zapříčiněna i nevěrou Nehemjášových a Danielových předků, stejně tak my někdy neseme důsledky hříchů svých otců. Oba dva však exil kladou za vinu především své generaci a svou generaci proto volají k nápravě.

Jak si to dát dohromady se slovy Desatera: *„Stíhám vinu otců na synech“* (Ex 20,5n)? Třetí až čtvrté pokolení je rozsah generací, které mohou žít pohromadě a vzájemně se ovlivňovat. Otec, syn, vnuk a pravuk. Ti všichni jsou v nebezpečí, že budou vinou svého otce nakaženi. (podle Heller J., Výklad Genesis) Zároveň lze vyhlášení Boží trestající žárlivosti (Ex 20,5; Dt 5,9; srov. Ex 34,7) vykládat nejen jako popis časového rozpětí či dosahu Božího hněvu vůči přestupníkům, nýbrž také jako popis Boží shovívavosti: Hospodin trpělivě vyčkává s trestem i po tři, ne-li čtyři generace hříšníků (srov. Ř 2,4). Tak tomu ostatně bylo s dynastiemi králů severního Izraele: Jako by Hospodin vyčkával, zda se syn nebo aspoň vnuk odvrátí od rodinných způsobů, či snad až se naplní míra hříchu. Proti výkladu Desatera ve smyslu rodového prokletí mluví i druhá část inkriminovaného výroku (Ex 20,6; Dt 5,10): Boží milosrdenství nesrovnatelně přesahuje sílu Božích soudů – zahrnuje tisíce generací těch, kteří milují Boha. Ve výkladu Božího jména v Ex 34,6–7 se, jinak než v Desateru, Boží milosrdenství dokonce dostává před Boží tresty; navíc se milosrdenství odměňující poslušnost a lásku (srov. Ex 20,6) proměňuje v milosrdenství odpouštějící hříchy a neposlušnost (34,6–7ab). Boží odměny tedy nejen daleko převyšují Boží tresty, nýbrž navíc Boží odpuštění vůbec prolamuje logiku odměn a trestů.

Postavit na těchto biblických textech teologii o dědičném prokletí nepovažujeme za trefné ani za moudré. Navíc v těchto textech nacházíme ujištění o obrovském Božím milosrdenství, které násobně převyšuje Boží trest. Stejně jako hříchy a s ním související vina, ani Boží milosrdenství na člověka nepřejde proti jeho vůli. Nemohu požehnání automaticky zdědit, stejně jako nemohu zdědit prokletí, ale musím na požehnání vírou odpovědět a přijmout je. Jistěže je požehnáním vyrůstat v bohabojné rodině, ale nejedná se o automatickou vstupenku k osobní víře. Je jistě prokletím (pokud použijeme toto slovo) vyrůstat v rodině alkoholika, ale automaticky to z člověka nedělá zkrachovance.

Naznačené generační prokletí zpochybňuje sám Ježíš v J 9,1–3: „*Cestou uviděl člověka, který byl od narození slepý. Jeho učedníci se ho zeptali: ‚Mistře, kdo se prohřešil, že se ten člověk narodil slepý? On sám, nebo jeho rodiče?‘ Ježíš odpověděl: ‚Nezhřešil ani on ani jeho rodiče; je slepý, aby se na něm zjevily skutky Boží.‘*“ Učedníci spojují nemoc se slepcovou minulostí, ale Ježíš je vyvádí z omylu.

Několik závěrů

Nikde v Písmu nevidíme nic, co by podporovalo výčty pohrom, nemocí nebo hříchů, které údajně souvisejí s rodovým prokletím. Tvrdit, že někdo má rakovinu a deprese nebo že boural, protože se jeho předkové věnovali okultním praktikám, se neopírá o Boží slovo. Navíc nikde v Bibli nemáme záznam, že by Pán Ježíš nebo apoštolové někoho uzdravili na základě diagnózy rodových kořenů. Stejně tak nás Bible k žádné takové analýze nevybízí.

Tím nepopíráme, že naše minulost může ovlivňovat naši přítomnost nebo že v okamžiku znovuzrození přestaneme mít problémy a nepovedeme již více nejružnější zápasy, související s minulostí. Naše minulost a naše rodinné kořeny nás určitě všelijak ovlivňují. Jenže pojmenování některých traumat z minulosti nebo pojmenování rodinných zátěží, práce s nimi a stavění je do Božího světla není to samé jako lámání generačního prokletí.

Oběť Pána Ježíše nás dostatečně osvobozuje od následků hříchu a nemusíme se bát, že se nad námi i po obrácení vznáší jakási kletba, která nás – pokud ji nezlomíme – ochuzuje o plnohodnotný křesťanský život. Měli bychom být svědky o plném Kristově vítězství. Z lidské strany jsou Boží soudy, a to dokonce i soudy vyhlášené, prolomeny pokáním; podobně mohou být Boží zaslíbení zrušena lidským hříchem (Jr 18,5nn; Ez 18,1nn: zde výslovně v generačním kontextu). Důraz celého Písma na osobní zodpovědnost nás nemá vést k nezdravému individualismu, ale k osvobození od strachu, že někdo jiný, v tomto případě moji předkové, které někdy ani neznám, mě může ovlivňovat tím, že na mě přenesl jakési prokletí.

V Bibli máme příklady vyznávání vin předků – srov. uvedenou Danielovu modlitbu. Stejně pak vidíme i v dějinách, např. u Němců zástupně se omlouvajících za viny druhé světové války, u různých snah smířit katolíky a protestanty za způsobená příkoří nebo u snah dát do Božího světla znesvářené rodiny, kdy kořeny hořkosti sahají až k mrtvým předkům. Zde je zástupné vyznávání vin v duchu Písma.

Ve prospěch nauky o generačním prokletí někdy padají argumenty, že člověk je podroben jakýmsi duchovním zákonitostem: určité hříchy prý satanovi dávají zákonné právo na člověka i jeho potomky, nevěřící i věřící. Jak jsme viděli, v Bibli nic takového nestojí; navíc je zřejmé, že spása v Kristu spočívá mj. právě v prolomení nároků (jakéhokoli) zákona či cizího „pána“ (srov. Ř 6,14; 7,14–8.11; Ko 2,9nn aj.). Platí-li zákonitost činů a následků, pak se vztahuje na jednotlivce, resp. sbory (srov. Ř 6,20–23; Ga 6,7–10 aj.).

Nepopíráme, že člověk může být vystaven působení zlých duchů či kleteb a že nástrojem vyvedení z tohoto područí může být exorcismus. Jenže se jedná

o věc obvyklou a aplikovatelnou na většinu lidí, jednak není radno si s těmito oblastmi zahrávat metodou pokus-omyl. K případnému exorcismu doporučujeme přítomnost duchovního, věřícího poradce s psychologickým vzděláním, někoho, kdo se exorcismem dlouhodobě zabývá, dále modlitebního podpůrného týmu, a také fyzicky zdatného křesťana pro případ, že při exorcismu dojde k nekontrolovanému projevu síly postiženého.

Spíše než rozebírat minulost a snažit se v ní něco vyzkoumat, mají křesťané směřovat k budoucnosti, která je spojena s nadějí. Problém totiž je, že pokud něco budeme chtít ve své minulosti najít, pak něco vždy najdeme. Rodinné historie každého z nás skrývají něco zlého; a čím déle do minulosti půjdeme, tím je jistější, že tam něco najdeme. Jenže k ničemu takovému nás Písmo nevede! Tím rozhodně netvrdíme, že je správné svoji minulost zcela ignorovat; nesmíme ji ovšem ani přeceňovat a dělat z ní základní klíč k duchovnímu růstu.

„Když vás Syn osvobodí, budete skutečně svobodni“ (J 8,36)